

Instytut Europeistyki
Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych
Uniwersytetu Warszawskiego

Europa dla młodych – szansa ou d'illusion

Redakcja naukowa:
Anna Olejniczak
Łukasz Zamecki

Warszawa 2013

Projekt okładki: Barbara Kuropiejska-Przybyszewska

Korekta językowa i redakcja stylistyczna:
Zespół

Skład i łamanie: OFI, Warszawa

© Copyright by Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2013

Wszelkie prawa zastrzeżone. Każda reprodukcja lub adaptacja całości bądź części niniejszej publikacji, niezależnie od zastosowanej techniki reprodukcji (drukarskiej, fotograficznej, komputerowej i in.), wymaga pisemnej zgody Autorów i Wydawcy.

Wydawca

Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR
03-982 Warszawa, ul. Dedala 8/44
tel. 602 247 367, fax 22 870 03 60
e-mail: oficyna@aspra.pl
www.aspra.pl

ISBN 978-83-7545-409-3

Spis treści

I. Praktyczne aspekty funkcjonowania jednostki w Unii Europejskiej

1. Natalia Ambrożkiewicz, *Świadomość praw przysługujących obywatelom Unii Europejskiej* 9
2. Marta Witkowska, *Regulacja europejskiej inicjatywy obywatelskiej przykładem oddziaływania społeczeństwa obywatelskiego w Unii Europejskiej* 25
3. Maciej Pisz, *Partycypacja w społeczeństwie obywatelskim Unii Europejskiej w kontekście europejskiej inicjatywy obywatelskiej* 45
4. Magdalena Korona, *Wielojęzyczność w Unii Europejskiej a kształcenie językowe* 61
5. Emilia Niemyjska, *Przeciwdziałanie dyskryminacji w Polsce na tle rozwiązań Unii Europejskiej* 83
6. Marta Jas-Koziarkiewicz, *Polityka informacyjna Unii Europejskiej – strategia, narzędzia i ocena realizacji* 103

II. Jednostka w Unii Europejskiej

1. Elżbieta Błachowicz, *Młodzi w nowej Europie* 123
2. Aleksandra Natasza Skupińska, *Europe pour les jeunes – la possibilite ou d’illusion* 127
3. Michał Kos, *Wobec możliwości i wyzwań* 133
4. Aleksandra Smoczyńska, *Tak Europie, czyli atole pomysłów na siebie* 139

Marta Witkowska

Regulacja europejskiej inicjatywy obywatelskiej przykładem oddziaływania społeczeństwa obywatelskiego w Unii Europejskiej

Przedmiotem artykułu jest analiza wielu działań podejmowanych w celu urzeczywistnienia traktatowych zapisów dotyczących inicjatywy obywatelskiej. Prezentacja ich wskazuje na przykładowe formy współdziałania obywateli w ponadnarodowej przestrzeni publicznej – ilustruje możliwość wpływania obywateli na treść przyjmowanych regulacji i na kształt polityk Unii Europejskiej. Temat ten jest często łączony z zagadnieniem niwelowania deficytu demokracji, rozumianego jako przepaść między obywatelami UE a samą Unią Europejską i jej instytucjami. Celem artykułu nie jest wyjaśnienie pełnego spektrum rozumienia pojęcia deficytu demokracji odnoszonego do Unii Europejskiej, a jedynie nakreślenie przykładów współkierowania przez obywateli procesem integracji europejskiej. Dodatkową inspiracją do zajęcia się tą problematyką jest decyzja Parlamentu i Rady o ustanowieniu 2013 r. Europejskim Rokiem Obywateli¹.

¹ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Roku Obywateli (2013), KOM/2011/0489 wersja ostateczna – 2011/0217 (COD), dostępna na stronie: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0489:FIN:PL:HTML>, 25.10.2012 r.

1. Uwarunkowania przyjęcia unormowania o europejskiej inicjatywie obywatelskiej

Unia Europejska jest złożonym tworem politycznym ze skomplikowanym systemem podejmowania decyzji i zmiennymi regułami procesu zarządzania. Za sprawą immanentnych właściwości systemu i dynamiki integracji europejskiej oraz silnych przemian społeczno-politycznych obserwuje się deficyt zaufania i uczestnictwa wśród obywateli. Jest on po części również wywołany niewłaściwą polityką informacji oraz komunikacji społecznej. Utrudnieniem są także rozległość terytorialna oraz różnorodność kulturowa i mentalnościowa obywateli UE, które są naturalnymi barierami do prowadzenia europejskiej debaty w europejskiej publicznej przestrzeni dialogu. Zmniejszenie przepaści między UE a jej obywatelami próbowano osiągnąć przez położenie nacisku na reformy instytucjonalne, reformy praktyki konsultacyjnej, wprowadzenie unijnego obywatelstwa, transformację polityki komunikacyjnej oraz zapoczątkowanie eksperymentów partycypacyjnych na poziomie UE². Podejmowane próby łagodzenia wspomnianego deficytu m.in. przez podniesienie roli decyzyjno-kontrolnej Parlamentu Europejskiego, utworzenie instytucji ombudsmána, obywatelstwo europejskie oraz szereg zmian w zakresie polityki informacyjnej i komunikacji społecznej nie zmieniły zasadniczo obserwowanego poczucia niskiej aktywności obywatelskiej w Unii Europejskiej.

Z tego powodu problemem badawczym niniejszego artykułu będzie zakres i płaszczyzny niwelowania deficytu demokracji w Unii Europejskiej dzięki urzeczywistnieniu europejskiej inicjatywy obywatelskiej.

Partycypacja obywatelska w Unii Europejskiej jest, w porównaniu do poziomu narodowego, rozwinięta w stopniu nieznacznym, jest jednak urzeczywistnieniem zapisów, wprowadzonych ostatnią modyfikacją traktatową, dotyczących demokracji uczestniczącej w Unii Europejskiej. Czynna rola obywateli Unii i reprezentujących ich stowarzyszeń została

² Dokument roboczy Komisji Spraw Konstytucyjnych Parlamentu Europejskiego z dnia 27.11.2008 r. w sprawie „wyzwanie dla demokracji: wzmacnianie pozycji obywatela UE”, dostępny na stronie: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dt/755/755803/755803pl.pdf, 24.03.2011 r.

zapisana w art. 10 i 11 TUE. Ma ona podstawowe znaczenie dla funkcjonowania Unii zwłaszcza w nagłaśnianiu poglądów i publicznej debacie we wszystkich dziedzinach działania Unii. Instytucje Unii, w celu zapewnienia spójności i przejrzystości działań, zostały zobowiązane do wspierania demokratycznego udziału w procesach podejmowania decyzji w drodze otwartego, przejrzystego i stałego dialogu ze społeczeństwem obywatelskim. Ponadnarodowa partycypacja obywatelska powinna być łatwiejsza dzięki powszechnemu stosowaniu zasady dostępu do informacji i dokumentów, a także dobrego rządzenia i dobrej administracji.

W celu pełnej realizacji zapisów wspomnianych artykułów traktatu o Unii Europejskiej niezbędne było przeprowadzenie procesu legislacyjnego zgodnie z art. 24 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, który stanowi, że: „Parlament Europejski i Rada, stanowiąc w drodze rozporządzeń zgodnie ze zwykłą procedurą prawodawczą, przyjmują przepisy dotyczące procedur i warunków wymaganych do przedstawienia inicjatywy obywatelskiej w rozumieniu artykułu 11 Traktatu o Unii Europejskiej, w tym minimalnej liczby Państw Członkowskich, z których muszą pochodzić obywatele, którzy występują z taką inicjatywą”.

2. Działania podejmowane w celu urzeczywistnienia regulacji o europejskiej inicjatywie obywatelskiej

Jeszcze w trakcie procesu ratyfikacji postanowień Traktatu z Lizbony Parlament Europejski, pragnąc nadać dynamikę przyszłym niezbędnym pracom legislacyjnym, wystosował rezolucję z dnia 7 maja 2009 r. wzywającą Komisję do przedłożenia wniosku w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w kwestii realizacji inicjatywy obywatelskiej³. W dokumencie tym zawarto bardzo szczegółowe rekomendacje dla Komisji, z naciskiem, by jej propozycje były „jasne, proste,

³ Realizacja inicjatywy obywatelskiej Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 7 maja 2009 r. wzywające Komisję do przedłożenia wniosku w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie realizacji inicjatywy obywatelskiej (2008/2169(INI)) – ZAŁĄCZNIK, Dz. Urz. UE C 212 E , 05/08/2010, s. 0099–0105, dostępna na stronie: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:212:0099:01:PL:HTML>, 1.11.2012 r.

przyjazne dla użytkowników i praktyczne”. Na ich podstawie Komisja przystąpiła do przygotowania niezbędnych aktów prawnych i wydała w tym celu Zieloną Księgę⁴ oraz przeprowadziła wokół niej szerokie konsultacje społeczne. Zielone Księgi to dokumenty robocze Komisji Europejskiej, zawierające zespół koncepcji przedkładanych w celu publicznej dyskusji. W Zielonych Księgach zawarte są ogólne założenia oraz warianty uregulowania danego problemu, a także szereg pytań, które mają pomóc w opracowaniu przygotowywanego aktu prawnego⁵. Był to zatem katalog propozycji technicznego rozwiązania dla inicjatywy obywatelskiej, stanowiący nieformalną fazę prac zmierzających do sformułowania docelowego rozporządzenia.

Po publikacji Zielonej Księgi rozpoczęły się społeczne konsultacje i debaty w państwach członkowskich oraz organizacjach pozarządowych i społecznych na szczeblu europejskim. Oficjalnie konsultacje otwarto 11 listopada 2009 r. i trwały one do 31 stycznia 2010 r. W tym czasie zgromadzono opinie wszystkich zainteresowanych na temat tego, jak w praktyce powinna przebiegać procedura zgłaszania inicjatywy obywatelskiej. Wszyscy zainteresowani mogli wyrazić swoje opinie, wątpliwości oraz zaproponować poprawki w formie tradycyjnej oraz za pośrednictwem strony internetowej⁶.

Informacje archiwalne z przebiegu tych prac są dostępne na specjalnej stronie internetowej⁷. Pierwszy komentarz zgłosiła koalicja ok. 120 organizacji pozarządowych na rzecz europejskiej inicjatywy obywatelskiej (ang. *The ECI Campaign*)⁸. W sumie spłynęło ponad 300 głosów, w tym również od sieci organizacji, takich jak PASOS (ang. *Policy Association for an Open Society*)⁹.

⁴ Zielona księga w sprawie europejskiej inicjatywy obywatelskiej z dnia 11 listopada 2009 r., KOM (2009) 622 wersja ostateczna; dostępna na stronie: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0622:FIN:PL:PDF>.

⁵ *Zielone i Białe księgi Komisji Europejskiej*, Kancelaria Senatu, Biuro Analiz i Dokumentacji, Dział Analiz i Opracowań Tematycznych, Lipiec 2010, s. 5; publikacja dostępna na stronie: <http://ww2.senat.pl/k7/dok/bad/2010/ot-587.pdf>, 15.10.2011 r.

⁶ http://europa.eu/documentation/official-docs/green-papers/index_pl.htm.

⁷ http://ec.europa.eu/dgs/secretariat_general/citizens_initiative/consultation_pl.htm.

⁸ Oficjalna strona tej inicjatywy: <http://www.citizens-initiative.eu/?cat=1>.

⁹ <http://pasos.org/about-pasos/>.

Zainteresowane podmioty i organizacje pozarządowe zgłaszały niezadowolenie głównie z braku praktycznego wsparcia Komisji dla organizatorów inicjatywy w zakresie doradztwa prawnego, tłumaczenia tekstów czy zwrotu części kosztów, argumentując, że może to negatywnie odbić się na mniejszych organizacjach. Ponadto odczuwalne były obawy o zawężanie listy tematów „dopuszczalnych” w ramach inicjatywy¹⁰.

Do kluczowych kwestii, niezbędnych dla przyjęcia projektowanego rozporządzenia, należały w szczególności kwestia minimalnej liczby podpisów przypadających na jedno państwo członkowskie oraz kwestia wymogów co do sposobu zbierania podpisów (elektroniczne czy „tradycyjne”). Rozważeniu podlegał również fakt, czy w odniesieniu do wymogów proceduralnych dotyczących europejskiej inicjatywy obywatelskiej winna być wprowadzona pełna harmonizacja procedur na szczeblu UE, czy też państwa członkowskie powinny zachować pewien margines swobody, przy jednoczesnym określeniu w rozporządzeniu podstawowych wymogów proceduralnych, wspólnych dla wszystkich państw – członków UE. Debata wokół tej sprawy miała o tyle istotne znaczenie dla krajowych regulacji dotyczących referendum i obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej, że harmonizacja ustawodawstw na szczeblu unijnym, może przełożyć się na funkcjonowanie rozwiązań krajowych.

Ponadto zagadnienie europejskiej inicjatywy obywatelskiej stało się nośnym tematem również dla eurodeputowanych. Przykładowo, ze strony polskiej, członkowie Komisji Kultury i Edukacji, posłanka Róża Thun oraz poseł Rafał Trzaskowski, podjęli aktywne działania mobilizujące zainteresowanych do współpracy z nimi i przekazywania swoich postulatów i oczekiwań. Na swojej stronie internetowej posłanka Róża Thun umieściła szereg ważnych informacji i linków do dokumentów i materiałów związanych z tym tematem¹¹. Ponadto wykorzystowała swoje wcześniejsze powiązania i aktywność zawodową w sferze organizacji pozarządowych i przygotowała własną opinię legislacyjną

¹⁰ Opinia eksperta dla Komisji Europejskiej Andrzeja Harasimowicza, http://ec.europa.eu/polska/news/opinie/100415_europejska_inicjatywa_obywatelska_po_edycji_pl.htm.

¹¹ Oficjalna strona internetowa euro deputowanej Róży Thun: <http://rozathun.pl/inicjatywa-obywatelsa.html>, 01.10.2010 r.

dotyczącą europejskiej inicjatywy obywatelskiej. Odpowiedzi, które zbierała w ankiecie internetowej na swojej stronie, posłużyły do dopracowania tej opinii. Ponadto zorganizowała liczne spotkania i dyskusje w celu bezpośredniej wymiany myśli i stanowisk z zainteresowanymi obywatelami i organizacjami pozarządowymi.

Po zakończeniu oficjalnych konsultacji społecznych Komisja opublikowała ich wyniki¹² i przystąpiła do końcowych prac nad przygotowaniem projektu rozporządzenia. W dniu 31 marca 2010 r. Komisja Europejska wydała komunikat prasowy¹³ oraz przedstawiła Parlamentowi Europejskiemu i Radzie wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie inicjatywy obywatelskiej¹⁴. W ten sposób uruchomiona została zwykła procedura prawodawcza, w której Rada wspólnie z Parlamentem, po przekazaniu projektu parlamentom narodowym oraz po konsultacji z komitetami doradczymi, miały przyjąć ostateczną wersję rozporządzenia.

Analiza tego dokumentu wskazuje jak dużo istotnych kwestii, zwłaszcza o charakterze technicznym i proceduralnym, zostało ustalone w toku konsultacji społecznych. Przykładowo, nieuszczergólowiona kwestia minimum miliona obywateli zawarta w traktacie wymagała zdefiniowania podziału na kraje ich pochodzenia. W propozycji legislacyjnej Komisja proponowała, by podpisy musiały pochodzić z przynajmniej 1/3 państw członkowskich. W Zielonej księdze proponowano 0,2% obywateli danego kraju, co w przypadku Polski oznaczałoby ok. 77 tys. podpisów. W wyniku konsultacji ustalono, że w każdym z krajów pochodzenia inicjatorów akcji należałoby zebrać liczbę podpisów odpowiadającą liczbie posłów do Parlamentu Europejskiego przemnożonej przez 750. W przypadku Polski jest to zatem ok. 37,5 tys. podpisów. Ponadto w konsultacjach pojawiły się głosy za ustaleniem

¹² http://ec.europa.eu/dgs/secretariat_general/citizens_initiative/stakeholder_hearing_pl.htm.

¹³ European Citizens' Initiative (ECI), Reference: MEMO/10/116, dostępne na stronie: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-10-116_en.htm?locale=en.

¹⁴ Wniosek – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie inicjatywy obywatelskiej, Bruksela 31.3.2010, COM(2010) 119 final, dostępny na stronie: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0119:FIN:PL:PDF>.

jednego progu wieku uprawniającego do składania podpisów na 16 lat. Argumentacja opierała się na założeniu, że zgłaszanie inicjatywy nie jest aktem wyborczym, a jedynie współkształtowaniem agendy unijnej. Chociaż partycypacja obywatelska młodzieży jest niska, to mogłoby to przyczynić się do pewnej ich aktywizacji i zainteresowania sprawami europejskimi.

W kwestii procedury zbierania podpisów Komisja chciała pozostawienia krajowych regulacji. Organizacje zrzeszone w sieci PASOS wskazywały w swoim komentarzu do Zielonej księgi, że należy zharmonizować te procedury w przypadku inicjatywy, aby zbyt wyśrubowane narodowe regulacje nie blokowały zbierania podpisów w jednym z państw¹⁵. Ponadto przypuszczano, że przy okazji wprowadzania europejskiej inicjatywy obywatelskiej promocja procedur *online* może przyczynić się do ich upowszechnienia i mieć pozytywny wpływ na ich stosowanie na poziomie krajowym. Komisja w swojej propozycji podaje dość ogólne wytyczne, nie odnosząc się do tych kwestii. Zobowiązuje się jednak do ustalenia technicznych norm zbierania podpisów *online*. Także procedura weryfikacji podpisów nie została odgórnie uregulowana, pozostawiono tę kwestię w gestii państw z zastrzeżeniem, że musi ona jednak być przeprowadzona w ciągu trzech miesięcy przez instytucję wskazaną wcześniej przez każdy kraj. Według propozycji Komisji, na zebranie podpisów powinno być 12 miesięcy od daty rejestracji inicjatywy. W tej kwestii panowała zgodność ekspertów i innych zainteresowanych wypowiadających się w konsultacjach. Ten czas umożliwi zebranie podpisów w wielu krajach, a jednocześnie nie przeciąga procedury.

Innym zagadnieniem, bardzo kontrowersyjnym, było ustalenie progu liczby podpisów niezbędnych do zarejestrowania inicjatywy. Strony zainteresowane w konsultacjach chciały jak największego jego obniżenia. Słuszność argumentacji opierała się na fakcie wysiłku włożonego w zebranie wszystkich wymaganych (milion) podpisów oraz rozpoczęcia procesu ich weryfikacji. Nie każda bowiem inicjatywa będzie mogła prowa-

¹⁵ Opinia eksperta Instytutu Spraw Publicznych Agnieszki Łady: „Inicjatywa obywatelska nabiera kształtów”, wersja elektroniczna: <http://www.euractiv.pl/wersja-drodruku/analizy/inicjatywa-obywatelska-nabiera-ksztatow-001753>.

dzić do zaproponowania przez Komisję nowych uregulowań prawnych, bo nie w każdym obszarze Komisja ma uprawnienia do procedowania.

Omówione powyżej wybrane propozycje zawarte we wniosku Komisji Europejskiej przedłożonym jako projekt rozporządzenia Parlamentu i Rady zostały następnie przekazane parlamentom narodowym i komitetom doradczym. Obydwa komitety przygotowały swoje opinie¹⁶ i zawarły w nich ciekawe sugestie ułatwiające obywatelom składanie propozycji legislacyjnych. Istotne rozbieżności pojawiły się w trakcie czytań projektu w Parlamencie Europejskim. Eurodeputowani starali się wymóc na Radzie, jako na stronie reprezentującej interesy państw członkowskich, rozwiązania jak najbardziej przychylne i wspierające obywateli oraz ułatwiające im realizowanie inicjatywy. Swoje stanowisko, z uwzględnieniem opinii Parlamentu Europejskiego, przygotowała i opublikowała również Rada¹⁷. Ostatecznie 15 grudnia 2010 r. zostało osiągnięte porozumienie między Parlamentem Europejskim a Radą, o czym poinformowała Komisja Europejska w swoim komunikacie¹⁸. Ścieżka legislacyjna zakończyła się opublikowaniem przyjętej w dniu 16 lutego 2011 r. ostatecznej wersji rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 211/2011¹⁹. Rozporządzenie weszło w życie

¹⁶ Opinia Komitetu Regionów „Europejska inicjatywa obywatelska” z dnia 10.06.2010 r., Dz. Urz. C 267 z 1.10.2010, s. 57 (2010/C 267/12), dostępna na stronie: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:267:0057:0063:PL:PDF> oraz opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie inicjatywy obywatelskiej z dnia 14 lipca 2010 r. COM(2010) 119 wersja ostateczna – 2010/0074 (COD); Dz. Urz. UE C44 z 11.2.2011 r., s. 182 (2011/C 44/34); wersja elektroniczna: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:044:0182:0185:PL:PDF>.

¹⁷ Rada Unii Europejskiej, podejście ogólne Rady ds. Ogólnych do projektu rozporządzenia PE i Rady w sprawie inicjatywy obywatelskiej, Bruksela, 22 czerwca 2010 r., COM (2010) 119 wersja ostateczna – 2010/0074 (COD), dostępne na stronie: <http://www.rozathun.pl/public/files/Stanowisko%20Rady%2022%2006%202010-1277804879.pdf>.

¹⁸ Komunikat prasowy Komisji Europejskiej „Komisja Europejska z zadowoleniem przyjmuje porozumienie w sprawie europejskiej inicjatywy obywatelskiej”, Reference: IP/10/1720, Event Date: 15/12/2010, dostępny na stronie: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-1720_pl.htm?locale=en, 10.10.2011 r.

¹⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 211/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. w sprawie inicjatywy obywatelskiej, Dz. Urz. UE nr L 65/1 z dnia

31 marca 2011 r. i przewidywało roczne *vacatio legis*. Stosowane jest dopiero od 1 kwietnia 2012 r. W ciągu kilku miesięcy od publikacji wydano kilka sprostowań dotyczących zmian językowych i stylistycznych tłumaczenia w różnych wersjach językowych. Wersja skonsolidowana, uwzględniająca sprostowania, służy wyłącznie do celów dokumentacyjnych²⁰. Przez okres jednego roku od wejścia w życie państwa członkowskie musiały dostosować swoje prawodawstwo i ustanowić właściwe jednostki odpowiedzialne za realizowanie zadań wymienionych w rozporządzeniu.

Zawiłość procesów decyzyjnych w Unii Europejskiej odzwierciedla również fakt, że rozporządzenie miało być implementacją postanowień traktatowych, a do wykonania rozporządzenia trzeba było przyjąć jeszcze dodatkowe akty uszczegółowujące i doprecyzowujące. Pierwszym aktem było rozporządzenie wykonawcze Komisji Europejskiej²¹. Następnie na mocy rozporządzenia delegowanego²² Komisja Europejska zmieniła załącznik I rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 211/2011. Zmiana ta miała na celu dostosowanie minimalnych limitów podpisów niezbędnych do zgłoszenia inicjatywy. Ponadto Parlament Europejski chciał dostosować postanowienia swojego Regulaminu organizacyjnego do funkcjonowania europejskiej inicjatywy obywatelskiej

11.3.2011, dostępne na stronie: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:065:0001:0022:PL:PDF>, 21.09.2011 r.

²⁰ Wersja skonsolidowana rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 211/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. w sprawie inicjatywy obywatelskiej, Dz. Urz. L 65 z 11.3.2011, s. 1; dostępna na stronie: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2011R0211:20120328:PL:PDF>, 27.10.2012 r.

²¹ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 1179/2011 z dnia 17 listopada 2011 r. ustanawiające specyfikacje techniczne w odniesieniu do systemów zbierania deklaracji online na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 211/2011 w sprawie inicjatywy obywatelskiej, Dz. Urz. L 301 z 18.11.2011, s. 3–9; dostępne na stronie: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:301:0003:0009:PL:PDF>, 27.10.2012 r.

²² Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 268/2012 z dnia 25 stycznia 2012 r. zmieniające załącznik I do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 211/2011 w sprawie inicjatywy obywatelskiej, Dz. Urz. L 89 z 27.3.2012, s. 1–2, dostępne na stronie: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:089:0001:0002:PL:PDF>, 27.10.2012 r.

i przyjął stosowną decyzję²³. Na uwagę zasługuje wprowadzenie postanowienia o możliwości przejęcia projektu przez Parlament Europejski w przypadku fiaska procedury inicjatywy obywatelskiej. Tabela 1 prezentuje podjęte działania w celu urzeczywistnienia europejskiej inicjatywy obywatelskiej w ujęciu chronologicznym. Wyodrębnianie poszczególnych faz procesu decyzyjnego, które jest zgodne z założeniami teorii decyzji politycznych, służy uwypukleniu zakresu udziału podmiotów zainteresowanych w tworzeniu unijnych aktów prawnych.

Tabela 1. Kalendarium działań urzeczywistniających europejską inicjatywę obywatelską

Faza procesu decyzyjnego	data	rodzaj działania
faza inicjowania	7 maja 2009	Realizacja inicjatywy obywatelskiej, Rezolucja Parlamentu Europejskiego wzywająca Komisję do przedłożenia wniosku w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie realizacji inicjatywy obywatelskiej (2008/2169(INI)) – załącznik, Dz. Urz. UE C 212 E, 05/08/2010, s. 0099–0105
	11 listopada 2009	Zielona księga w sprawie europejskiej inicjatywy obywatelskiej, KOM (2009) 622 wersja ostateczna
	11 listopada 2009–31 stycznia 2010	konsultacje społeczne
	1 grudnia 2009	wejście w życie postanowień Traktatu z Lizbony, czyli wprowadzenie art. 10 i 11 TUE dotyczących inicjatywy obywatelskiej oraz art. 24 TFUE wskazujących konieczność przyjęcia rozporządzenia PE i Rady precyzujących te postanowienia
	31 marca 2010	Wniosek – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie inicjatywy obywatelskiej, KOM (2010) 119 wersja ostateczna

²³ Decyzja Parlamentu Europejskiego z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie zmiany Regulaminu Parlamentu Europejskiego w związku z realizacją europejskiej inicjatywy obywatelskiej (2011/2302(REG)), dostępna na stronie: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2012-0213&language=PL&ring=A7-2012-0148>, 27.10.2012 r.

faza formułowania treści decyzji	10 czerwca 2010	Opinia Komitetu Regionów, „Europejska inicjatywa obywatelska”, Dz. Urz. C 267 z 1.10.2010, s. 57 (2010/C 267/12)
	22 czerwca 2010	Rada Unii Europejskiej, podejście ogólne Rady ds. Ogólnych do projektu rozporządzenia PE i Rady w sprawie inicjatywy obywatelskiej, COM (2010) 119 wersja ostateczna – 2010/0074 (COD)
	14 lipca 2010	Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie inicjatywy obywatelskiej COM (2010) 119 wersja ostateczna – 2010/0074 (COD), Dz. Urz. UE C44 z 11.2.2011 r., s. 182 (2011/C 44/34)
	15 grudnia 2010	Porozumienie między Parlamentem Europejskim a Radą w kwestii rozporządzenia w sprawie inicjatywy obywatelskiej
	16 lutego 2011	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 211/2011 w sprawie inicjatywy obywatelskiej, Dz. Urz. UE nr L 65/1 z dnia 11.3.2011
faza implementacji	31 marca 2011– 1 kwietnia 2012	od wejścia w życie rozporządzenia nr 211/2011 rozpoczął się okres dostosowania prawodawstwa krajowego i przygotowania niezbędnych ram instytucjonalno-proceduralnych
	17 listopada 2011	Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 1179/2011 ustanawiające specyfikacje techniczne w odniesieniu do systemów zbierania deklaracji online na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 211/2011 w sprawie inicjatywy obywatelskiej, Dz. Urz. L 301 z 18.11.2011, s. 3–9
	25 stycznia 2012	Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 268/2012 zmieniające załącznik I do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 211/2011 w sprawie inicjatywy obywatelskiej, Dz. Urz. L 89 z 27.3.2012, s. 1–2
	22 maja 2012	Decyzja Parlamentu Europejskiego w sprawie zmiany Regulaminu Parlamentu Europejskiego w związku z realizacją europejskiej inicjatywy obywatelskiej (2011/2302(REG))
	maj 2012	zgłoszenie pierwszych inicjatyw obywatelskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie dostępnych dokumentów i materiałów źródłowych.

Powyższe zestawienie, chociaż nie zawiera wielu szczegółów i liczby spotkań towarzyszących procesowi decyzyjnemu, uzmysławia rolę ponadnarodowej partycypacji obywatelskiej. Zestawiając prezentowane daty można wywnioskować, że faza inicjowania trwała z pewnością rok czasu, podobnie rok trwała faza formułowania treści. Biorąc pod uwagę skomplikowaną naturę oraz rozbieżność interesów podmiotów uczestniczących w tym procesie, należy dostrzec wysoką sprawność tego mechanizmu oraz zaangażowanie wszystkich stron. Pełne uwzględnienie potrzeb i racji różnych stron występujących w tym procesie w pierwszych fazach, co nie należy do zadań łatwych i z góry skazane jest na rozwiązanie kompromisowe, stanowiło o powodzeniu całego przedsięwzięcia. Państwa członkowskie, czując się zbyt obciążone lub stwierdzając zbyt daleko idącą ingerencję w swoje wewnętrzne sprawy, jak procedury zbierania podpisów, ich weryfikacji itp., mogłyby się ociągać z implementowaniem tych postanowień i obywatele danego państwa nie mieliby możliwości korzystania z tych rozwiązań prawnych.

3. Europejska inicjatywa obywatelska

Zgodnie z treścią art. 2 pkt 1 rozporządzenia europejska inicjatywa obywatelska jest wnioskiem wzywającym Komisję do przedłożenia, w ramach jej uprawnień, stosownej inicjatywy wprowadzenia nowych regulacji prawnych w sprawach, w odniesieniu do których, zdaniem obywateli, stosowanie traktatów wymaga aktu prawnego Unii. Inicjatywę obywatelską musi poprzeć co najmniej milion obywateli UE pochodzących z co najmniej $\frac{1}{4}$ wszystkich państw członkowskich, czyli przy obecnej liczbie 27 członków oznacza to przynajmniej siedem państw²⁴. W przypadku każdego z tych siedmiu państw wymagane jest osiągnięcie minimalnej liczby deklaracji poparcia, która została ustalona w załączniku do rozporządzenia. W celu wystąpienia z inicjatywą organizatorzy powołują komitet obywatelski składający się z co najmniej siedmiu obywateli UE zamieszkałych na stałe w co najmniej

²⁴ Art. 7 ust. 1 rozporządzenia.

siedmiu różnych państwach członkowskich²⁵. Członkowie komitetu obywatelskiego muszą być obywatelami UE w wieku uprawniającym do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego, tzn. mieć minimum 18 lat z wyjątkiem Austrii, gdzie głosować można w wieku lat 16. Ponieważ zamysł ustanowienia europejskiej inicjatywy obywatelskiej służył wzmocnieniu bezpośredniego udziału samych obywateli w życiu politycznym Unii Europejskiej, w skład komitetu obywatelskiego inicjatywy nie mogą wchodzić organizacje. Podobna intencja towarzyszyła ustanowieniu regulacji wyłączającej posłów do Parlamentu Europejskiego z minimalnej liczby siedmiu obywateli wymaganych do utworzenia komitetu obywatelskiego²⁶.

Przed przystąpieniem do gromadzenia deklaracji poparcia komitet obywatelski musi zarejestrować swoją inicjatywę na specjalnie utworzonym portalu udostępnionym przez Komisję Europejską²⁷. W szczególności organizatorzy muszą dostarczyć informacje określone w załączniku II do rozporządzenia, jak dotyczące przedmiotu i celów proponowanej inicjatywy obywatelskiej²⁸. W terminie dwóch miesięcy Komisja musi zarejestrować inicjatywę pod warunkiem spełniania określonych w rozporządzeniu warunków, w tym m.in. tego, że proponowana inicjatywa obywatelska nie wykracza w sposób oczywisty poza kompetencje Komisji, nie jest oczywistym nadużyciem, nie jest oczywiście niepoważna lub dokuczliwa oraz nie jest w sposób oczywisty sprzeczna z wartościami Unii określonymi w art. 2 TFUE²⁹.

Na zebranie podpisów organizatorzy mają rok czasu, licząc od dnia, w którym potwierdzona została rejestracja³⁰. Sygnatariuszem inicjatywy może być każdy obywatel UE, czyli obywatel jednego z państw członkowskich w wieku uprawniającym do głosowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego. Poparcie inicjatywy odbywa się po-

²⁵ Art. 3 rozporządzenia.

²⁶ Art. 3 ust. 2 rozporządzenia.

²⁷ Portal dot. europejskiej inicjatywy obywatelskiej: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/basic-facts>.

²⁸ Art. 4 ust. 1 rozporządzenia.

²⁹ Art. 4 ust. 2 rozporządzenia.

³⁰ Art. 5 ust. 5 rozporządzenia.

przez wypełnienie specjalnego formularza deklaracji poparcia, na papierze lub w Internecie³¹. Formularz można uzyskać od organizatorów. W chwili obecnej nie jest możliwe sygnowanie inicjatywy w tym portalu. Elektroniczne deklaracje poparcia można zbierać przez system zgodny ze standardami określonymi w rozporządzeniu wykonawczym Komisji Europejskiej nr 1179/20011. Zgodnie z art. 6 rozporządzenia system zbierania deklaracji *online* musi być poświadczony w państwie członkowskim, w którym dane będą zbierane i przechowywane.

Następnie art. 10 rozporządzenia precyzuje, że w terminie trzech miesięcy od chwili zarejestrowania inicjatywy odbywają się spotkania Komisji z organizatorami w celu szczegółowego wyjaśnienia kwestii podejmowanych we wniosku. Komisja musi przedstawić oficjalną odpowiedź, w której wyjaśni, jakie działania zaproponuje w reakcji na inicjatywę obywatelską, jeśli zdecyduje się podjąć jakieś działania, jak również powody ich podjęcia lub niepodjęcia. Odpowiedź ta, która będzie mieć postać komunikatu, zostanie formalnie przyjęta przez kolegium komisarzy i opublikowana we wszystkich językach urzędowych UE. Ponadto w art. 11 rozporządzenia jest mowa o możliwości zorganizowania wysłuchania publicznego w Parlamencie Europejskim.

W przypadku, gdy organizatorzy otrzymają od właściwych organów krajowych certyfikaty (co najmniej siedem) poświadczające liczbę ważnych deklaracji poparcia (w sumie milion i osiągnięte progi w przypadku co najmniej siedmiu państw członkowskich), mogą przedłożyć swoją inicjatywę Komisji – wraz z informacjami na temat wsparcia i finansowania, jakie otrzymali na rzecz tej inicjatywy.

Komisja nie ma obowiązku wystąpienia z wnioskiem ustawodawczym w odpowiedzi na inicjatywę obywatelską. Jeżeli Komisja zdecyduje się przedstawić taki wniosek, rozpocznie się proces legislacyjny. Zgodnie z normami kompetencyjnymi w danym obszarze regulowanym postanowieniami traktatowymi proces legislacyjny może mieć postać zwykłej procedury prawodawczej, procedury specjalnej lub wymagać podjęcia jedynie działań wykonawczych. Jeśli przewidywany traktatowo organ uprawniony do podjęcia rozstrzygnięcia przyjmie

³¹ Art. 5 ust. 1 i 2 rozporządzenia.

propozycję europejskiej inicjatywy obywatelskiej, przepisy zaczną obowiązywać.

Tabela 2 prezentuje poszczególne etapy zgłaszania inicjatywy obywatelskiej z uwzględnieniem czasu, jaki może być na ten etap poświęcony. Wyszczególnienie etapów procedury zostało dokonane w oparciu o założenia teorii decyzji politycznych.

Tabela 2. Limity czasowe na kolejne etapy procedury zgłaszania europejskiej inicjatywy obywatelskiej oraz podmioty odpowiedzialne

etap procedury aplikacji	rodzaj czynności	przewidywany limit czasowy	podmiot odpowiedzialny
ocena i analiza potrzeb	organizacja komitetu obywatelskiego	nielimitowany	organizatorzy
zgłoszenie propozycji rozwiązania problemu	rejestracja proponowanej inicjatywy	2 miesiące	organizatorzy i Komisja Europejska
potwierdzenie legitymacji	certyfikacja systemu zbierania deklaracji <i>online</i> przez właściwy organ krajowy	1 miesiąc	państwo członkowskie
	gromadzenie deklaracji poparcia	12 miesięcy	organizatorzy
ocena zgłoszonego rozwiązania	ocena merytoryczna pod kątem wypełniania wymogów zawartych w rozporządzeniu;	2 miesiące	Komisja Europejska
	ocena legalności: weryfikacja deklaracji poparcia	3 miesiące	państwa członkowskie
konsultacje i wybór rozwiązań kompromisowych	spotkania z organizatorami inicjatywy, zorganizowanie wysłuchania publicznego na forum Parlamentu Europejskiego	3 miesiące	Komisja Europejska

podjęcie rozstrzygnięcia	przedłożenie inicjatywy Komisji, jej pozytywne zweryfikowanie, wypełnienie warunków progowych dla deklaracji poparcia skutkuje rozpoczęciem procesu legislacyjnego zgodnie z normami kompetencyjnymi	niewłócznie po osiągnięciu minimalnych kryteriów koniecznych	organizatorzy
kontroli wyników i oceny efektów	sprawozdanie dotyczące stosowania rozporządzenia	pierwsze w terminie do 1.04.2015, a następne co 3 lata	Komisja Europejska

Źródło: opracowanie własne na podstawie dostępnych dokumentów i materiałów źródłowych.

Wielość działań oraz katalog warunków stanowiących o powodzeniu przedsięwzięcia sprawiają wrażenie skomplikowanych i zawiłych. Mogą być zniechęcające. Pierwsze odczucie przesytu wymagań formalnych i skomplikowania samej procedury w rzeczywistości ulega zmianie. Zainteresowane podmioty wyrażają pozytywne opinie, że procedura jest łatwa do zastosowania. Chwałę przygotowane przez Komisję Europejską wzory formularzy, które wymagają podania najistotniejszych informacji. Po drugie, ustanowiona dyscyplina czasowa jest oceniana jako korzystna dla zakładanych rezultatów i chroni przed zdezaktualizowaniem się zagadnienia.

Wraz z zakończeniem *vacatio legis* rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 211/2011 od dnia 1 kwietnia 2012 r. można było rozpocząć stosowanie jego przepisów i rejestrować pierwsze inicjatywy obywatelskie. Termin zarejestrowania pierwszej europejskiej inicjatywy obywatelskiej zbiegł się z uroczystym świętowaniem Dnia Europy w dniu 6 maja 2012 r. Było to w 62. rocznicę przemówienia francuskiego ministra spraw zagranicznych Roberta

Schumana, w którym po raz pierwszy została przedstawiona koncepcja integracji europejskiej. Inicjatywę o historycznym numerze rejestracyjnym ECI(2012)000001 złożył komitet obywatelski *Fraternite 2020*³². Autorzy inicjatywy pod nazwą „Fraternite (fr. braterstwo) 2020 – Mobilność, Postęp, Europa” stawiają sobie za cel usprawnienie europejskich programów wymiany, takich jak Erasmus czy Wollontariat Europejski. „Jeśli umożliwimy większej liczbie obywateli UE spędzenie czasu w innym państwie członkowskim, da im to nie tylko większą szansę na poszerzenie swych horyzontów, lecz także na rozwinięcie tożsamości europejskiej” – piszą autorzy na oficjalnej stronie internetowej inicjatywy. Inicjatorami *Fraternite 2020* byli uczestnicy Konwencji Młodych Europejczyków w Cluny, corocznie gromadzącej młodzież z UE i organizowanej od 2001 r. Komitet obywatelski, który utworzyli na rzecz inicjatywy, zrzesza obecnie około 50 osób z większości krajów UE – w tym także z Polski³³. Drugi zarejestrowany wniosek został zgłoszony pod nazwą „Single Communication Tariff Act”³⁴. Kolejne wnioski dotyczą uznania prawa do wody za kolejne prawo człowieka w Unii Europejskiej³⁵, urzeczywistnienia traktatowego prawa obywateli UE do udziału w wyborach politycznych³⁶, prowadzenia doświadczeń na zwierzętach³⁷, wstrzymania

³² Oficjalna strona inicjatywy: <http://www.f2020.eu/>.

³³ A. Wróbel, Pierwsza inicjatywa obywatelska UE: by więcej osób jeździło na wymiany, 09.05. Bruksela (PAP), http://www.rozathun.pl/wp-content/uploads/2012/05/PAP_Pierwsza-inicjatywa-obywatelska-UE.pdf, 31.10.2012 r.

³⁴ Oficjalna strona Komisji Europejskiej z informacją o trwającej procedurze zbierania podpisów pod inicjatywą: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/ongoing/details/2012/000002/en>.

³⁵ Inicjatywa pt. „Dostęp do wody i kanalizacji jest prawem człowieka! Woda jest dobrem publicznym, nie towarem!”, oficjalna strona Komisji Europejskiej z informacją o trwającej procedurze zbierania podpisów pod inicjatywą: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/ongoing/details/2012/000003/pl>.

³⁶ Inicjatywa pt. „Let me vote”, oficjalna strona Komisji Europejskiej z informacją o trwającej procedurze zbierania podpisów pod inicjatywą: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/ongoing/details/2012/000006>.

³⁷ Inicjatywa pt. „Stop vivisection”, oficjalna strona Komisji Europejskiej z informacją o trwającej procedurze zbierania podpisów pod inicjatywą: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/ongoing/details/2012/000007>.

realizacji pakietu klimatycznego³⁸ czy wręcz zastopowania dalszej destrukcji środowiska naturalnego³⁹. Zarejestrowano również inicjatywę w sprawie opracowania wsparcia technicznego i niwelowania barier w dostępie obywateli do współkształtowania polityki w Unii Europejskiej⁴⁰. Inny wniosek dotyczy częściowej harmonizacji krajowych regulacji dotyczących koncentracji mediów i transparentności powiązań własnościowych⁴¹. Jeden wniosek, który został wycofany przez organizatorów, dotyczył przyjęcia dyrektywy unijnej w sprawie dobrostanu krów mlecznych⁴². Oprócz nich zgłoszono liczne inicjatywy, które spotkały się z odmowną odpowiedzią Komisji ze względu na niespełnianie warunków ustanowionych w art. 4 ust. 2 rozporządzenia w sprawie inicjatywy obywatelskiej⁴³. Dotyczyły one m.in. legalizacji małżeństw tej samej płci⁴⁴ czy sprzeciwu wobec energii atomowej⁴⁵.

³⁸ Inicjatywa pt. „Zawieszenie Pakietu Klimatyczno-Energetycznego UE”, oficjalna strona Komisji Europejskiej z informacją o trwającej procedurze zbierania podpisów pod inicjatywą: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/ongoing/details/2012/000010>.

³⁹ Inicjatywa pt. „End Ecocide in Europe: A Citizens' Initiative to give the Earth Rights”, oficjalna strona Komisji Europejskiej z informacją o trwającej procedurze zbierania podpisów pod inicjatywą: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/ongoing/details/2012/000012>.

⁴⁰ Inicjatywa pt. „Central public online collection platform for the European Citizen Initiative”, oficjalna strona Komisji Europejskiej z informacją o trwającej procedurze zbierania podpisów pod inicjatywą: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/ongoing/details/2012/000011>.

⁴¹ Inicjatywa pt. „European Initiative for Media Pluralism”, oficjalna strona Komisji Europejskiej z informacją o trwającej procedurze zbierania podpisów pod inicjatywą: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/ongoing/details/2012/000013>.

⁴² Inicjatywa pt. „Dyrektywa unijna dotycząca dobrostanu krów mlecznych”, oficjalna strona Komisji Europejskiej z informacją o trwającej procedurze zbierania podpisów pod inicjatywą: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/obsolete/details/2012/000004>.

⁴³ Wykaz wraz z uzasadnieniem Komisji dostępny w wersji elektronicznej na stronie: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/non-registered>.

⁴⁴ Komisja przyjęła domniemanie pozostawiania kwestii regulacji zasad zawierania małżeństw tej samej płci w gestii państw członkowskich.

⁴⁵ Oficjalna odpowiedź Komisji dostępna w wersji elektronicznej: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/documents/579>.

4. Wnioski

Zgodnie z przyjętym na wstępie założeniem badawczym prześledzenie procesu urzeczywistnienia unormowań traktatowych dotyczących inicjatywy obywatelskiej miało zilustrować możliwe formy bezpośredniego oddziaływania obywateli na kształt przyjmowanych regulacji w Unii Europejskiej. Funkcjonowanie europejskiej inicjatywy obywatelskiej jest przykładem realizacji zasad demokracji uczestniczącej. Pomimo rozbudowanych i sprawnie wykorzystanych form oddziaływania reprezentacji społeczeństwa obywatelskiego na poziomie Unii Europejskiej zgłoszenie ponad trzynastu inicjatyw w okresie pół roku potwierdza słuszność przyjęcia tego rozwiązania.

Urzeczywistnienie europejskiej inicjatywy obywatelskiej stanowi szansę zwiększenia społecznej aprobaty dla procesu integracji europejskiej, wzmacniając tym samym ten aspekt legitymowania Unii Europejskiej. Zapewne sam fakt istnienia tej formy aktywności obywatelskiej będzie miał wpływ na niwelowanie deficytu demokracji w Unii Europejskiej. W chwili obecnej pozytywne odczucia związane z wprowadzeniem tego rozwiązania tuszują potrzebę dokonywania rzetelnej i jakościowej oceny zgłaszanych inicjatyw oraz dokonywanych zapewne już w najbliższej przyszłości ocen efektów osiągniętych z zastosowaniem tego mechanizmu. Pewne jest, że instytucja inicjatywy obywatelskiej otworzyła obywatelom Unii bezpośrednią drogę do współkształtowania unijnej agendy i stała się płaszczyzną budowania wspólnoty obywateli w Europie. Jeśli inicjatywa z różnych przyczyn nie dojdzie do skutku, a tematyka poruszona przez grupę inicjatywną okaże się nośna, zawsze znajdzie się możliwość przejścia tej inicjatywy przez inne podmioty uczestniczące w procesie decyzyjnym.